

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-504/2021. számú ügyben
a hadigondozotti ellátás megállapításával összefüggésben

(Előzmény ügyek: AJB-346/2018; AJB-1083/2019; AJB-601-4/2020.)

(Kapcsolódó ügyek: AJB-183/2021; AJB-213/2021; AJB-491/2021; AJB-493/2021; AJB-494/2021; AJB-495/2021; AJB-496/2021; AJB-497/2021; AJB-498/2021; AJB-499/2021; AJB-502/2021; AJB-503/2021)

Érintett szervek: Miniszterelnökség, Honvédelmi Minisztérium

2021.

Az alapvető jogok biztosának jelentése az AJB-504/2021. számú ügyben

(Kapcsolódó ügyek: AJB-183/2021; AJB-213/2021; AJB-491/2021; AJB-493/2021; AJB-494/2021; AJB-495/2021; AJB-496/2021; AJB-497/2021; AJB-498/2021; AJB-499/2021; AJB-502/2021; AJB-503/2021;)

Az eljárás megindítása

A panaszosok hadigondozotti ellátás megállapítása iránti kérelmük elutasítása miatt fordultak az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához. Több panaszos az elutasítás tényén túl felvetette azt is, hogy velük ellentétben, testvérük részére megállapították a juttatást. Tekintettel arra, hogy felmerült a jogállamiságból fakadó jogbiztonság sérelmének gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 20. § (1) bekezdése alapján hivatali elődöm vizsgálatot indított.

Az érintett alapvető jog

A jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „Magyarország független, demokratikus jogállam.”]

Az alkalmazott jogszabályok

- a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény (Hdt.);
- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.);
- a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény végrehajtásáról szóló 113/1994. (VIII. 31.) Korm. rendelet (Vhr.).

A megállapított tényállás

A panaszosok volt hadigyámolt és volt hadiárva járadéka, valamint egyösszegű térítés megállapítása iránt nyújtottak be kérelmet a hatóságokhoz. A volt hadigyámolt szülője hadirokkantsága, a volt hadiárva a szolgálat következtében meghalt szülője halála miatt igényelhet ellátást. A járadék rendszeres havi juttatás, míg az egyösszegű térítés az elmaradt pénzellátás kompenzálására szolgál. A jogosultság és az ellátások részletes szabályait a „Vizsgálat megállapításai” pontban ismertetem.

A rendelkezésre álló dokumentumok alapján az alábbi tényállást állapítottam meg.

I.

A panaszbeadványok ismertetése

- AJB-504/2021. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében élő panaszos kérelmét elutasították, Borsod megyei testvére viszont részesül a volt hadigyámoltakat megillető járadékban. A beadvány szerint az édesapjuk 1944-1947-ig szovjet hadifogságban volt.
- AJB-183/2021. A Veszprém Megyei Kormányhivatal a Balatonfüredi Járási Hivatal volt hadigyámolt járadék megállapítása iránti kérelmet elutasító döntését helybenhagyta.¹ Határozata szerint a katonai szolgálat következtében szerzett, az igényjogosultság alapjául szolgáló hadieredetű fogyatkozás és az általa okozott egészségkárosodás fennállásának bizonyítása orvosszakmai kérdés, ezért a kérelmező nyilatkozata nem vehető figyelembe. A kérelmező nem igazolta, hogy néhai édesanyja bármilyen hadigondozási pénzellátásban részesült volna.
- AJB-213/2021. A panaszos volt hadigyámolt részére havi járadékra és egyösszegű térítésre való jogosultság megállapítása iránti kérelmet nyújtott be, amit a Bács-Kiskun

¹ Határozatok: VE-03/HAT/00276-9/2019. és VE/52/00912-2/2019.

Megyei Kormányhivatal Kecskeméti Járási Hivatala elutasított.² A hatóság szerint nem állapítható meg, hogy a kérelmező édesapja hadirokkant lett volna, ilyen jogcímen nem kapott ellátást, nem vették nyilvántartásba és a kérelmező a korabeli hadigondozásba vétel esetleges elutasítását okirattal nem tudta bizonyítani, ezért nem minősül volt hadigyámoltnak. A panaszos testvére részére a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatala az egyösszegű térítést és a havi járadékot is megállapította. E döntések alapjául a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Hadtörténelmi Levéltár és Irattár Központi Irattárának igazolása szolgált³, amely szerint az édesapa szolgálata során vesemedence gyulladás és vesekő megbetegedés miatt hadikórházba került és veszteségi nyilvántartásba vették.

- AJB-491/2021. A Somogy Megyei Kormányhivatal Fonyódi Járási Hivatala a volt hadigyámolt járadéka és az egyösszegű térítés megállapítása iránti kérelmet elutasította.⁴ A Somogy Megyei Kormányhivatalnak a járadék ügyében hozott határozata⁵ szerint az eljárési iratokból kétséget kizáróan megállapítható, hogy az édesapa katonai szolgálatot teljesített és hadifogságban volt. A továbbiakban azt kellett igazolni, hogy volt-e hadi eredetű egészségkárosodása, az megfelelt-e a hadi eredetű rokkantság valamely fokának. A kérelmező nem tudott olyan iratot benyújtani, amely alapján megállapítható, hogy édesapjának hadi eredetű egészségkárosodása volt, megállapították-e a hadirokkantság valamely fokát, illetve ezek oka hadi eredetű volt-e. Erre vonatkozóan semmilyen irat nem állt rendelkezésre. A határozat rögzítette azt is, hogy az egészségügyi állapot, valamint a hadirokkantság fokának megítélése orvosi szakkérdés, ezért nyilatkozattal nem pótolható.
- AJB-493/2021. A Heves Megyei Kormányhivatal Gyöngyösi Járási Hivatala a volt hadigyámoltakat megillető havi járadék és az egyösszegű térítés iránti kérelmet elutasította. A hatóság megállapította, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján a jogosultság hadi eredete bizonyított, viszont a katonai szolgálattal, hadifogsággal összefüggésben elszenvedett fogyatkozás, egészségkárosodás miatti hadirokkanttá nyilvánítás nem. A kérelmező nyilatkozata tartalmaz információt a hadi eredetű egészségkárosodásra, azonban a hadirokkantságra vonatkozó egykorú szolgálati, katonai, kórházi iratot, hatósági igazolást a kérelmező nem csatolt. Az egészségkárosodás megállapítására a háziorvos által kiállított igazolás nem fogadható el, arra kizárólagosan orvosszakmai bizottság hivatott. A Heves Megyei Kormányhivatal az egyösszegű térítés megállapítására irányuló kérelmet elutasító határozatot helybenhagyta.⁶
- AJB-494/2021. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Hivatala 2019. január 22-én kelt határozataival a panaszos testvére részére volt hadigyámolt járadékot és egyösszegű térítést állapított meg, a panaszos kérelmét ugyanakkor 2019. augusztus 7-én elutasította azzal az indokkal, hogy nem állnak fenn a volt hadigyámoltta nyilvánítás törvényi feltételei.⁷
- AJB-495/2021. A panaszos édesanyjára és édesapjára tekintettel nyújtott be volt hadigyámolt járadéka és egyösszegű térítés megállapítása iránt kérelmet, amit a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatala elutasított. A hatóság kifejtette, hogy az ügyfél nem tudta bizonyítani felmenője hadi eredetű rokkantságát. A fellebbezéseket a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal el-, illetve visszautasította.⁸ A panaszos rendelkezésére áll egy korabeli dokumentum

² Kelt: 2018. december 6-án, a határozat száma: BK-05/TH/7851-7/2018.

³ 1122/3059/2.

⁴ SO-03B/HAT/2920-7/2018. és SO-03B/HAT/3106-10/2018. számú, 2018. október 3-án hozott határozatok.

⁵ SOB/2/1246-2/2018. számú, 2018. november 29-én kelt határozat.

⁶ Határozatok: HE-04/HAT/3394-4/2019., HE-04/HAT/3394-5/2019., HE/HAT/1333-2/2019.

⁷ Határozatok: BO-08/H2/304-4/2019., BO-08/H2/304-5/2019., BO-08/H2/1236-10/2019.

⁸ A rendelkezésre álló határozatok: SZ-10/102/13748-8/2018., SZ/152/01820-2/2019., SZ/152/01820-4/2019.

másolata, amely édesapja hadifogságból történt hazatérésekor készült és a „Hallásgyengülés, Ekcéma Fogszu.” bejegyzést tartalmazza.

- AJB-496/2021. A panaszos fellebbezéssel élt a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Vásárosnaményi Járási Hivatalának elutasító határozata ellen⁹. Ebben hivatkozott két tanú nyilatkozatára, akik igazolták, hogy édesapja a háborúból betegen és maradandó sérülésekkel jött haza. A jobb lábát repesztalálat érte, ami a lábszárán és a térdén roncsoló sérüléseket okozott, lába elfekélyesedett. A hideg idő miatt ízületi, reumatikus fájdalmakat is el kellett viselnie és emiatt is gyógykezelésre szorult. Beadványában arról tájékoztatott, hogy fellebbezését elutasították.
- AJB-497/2021. A panaszos a volt hadigyámoltaknak járó egyösszegű térítés és járadék megállapítása iránti kérelmeinek elutasítását sérelmezte.¹⁰ Édesapja súlyos légnyomást kapott, amitől nem hallott, emellett vese- és májkárosodást is szenvedett. Véleménye szerint az eljáró hatóság nem vette figyelembe a benyújtott dokumentumokat. Hivatkozott az Ákr. 64. § (1) bekezdésére is, amely értelmében, ha jogszabály nem zárja ki, az ügyfél a nyilatkozatával pótolhatja a hiányzó bizonyítékot, ha annak beszerzése nem lehetséges.
- AJB-498/2021. A panaszos testvére részére a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Hivatala¹¹ havi járadékot és egyösszegű térítést állapított meg. A beadvány szerint a panaszos 2018. április 4-én kérelmet nyújtott be a Debreceni Járási Hivatalhoz. Romló egészségi állapota és balesete miatt testvéréhez költözött Miskolcra, majd 2018. május 25-én a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Miskolci Járási Hivatalához is benyújtotta kérelmét, amely azt a Debreceni Járási Hivatalhoz tette át. A panaszos kérelmét visszavonta, a Debreceni Járási Hivatal az eljárását megszüntette, a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal a végzést helybenhagyta. Az ügyben korábban már született egy 2017. október 31-én jogerőre emelkedett elutasító határozat.
- AJB-499/2021. Két testvér kérelmére eltérő tartalmú határozatok születtek. A panaszos kérelmét elutasító határozat szerint nem áll a járási hivatal rendelkezésére okirat arra vonatkozóan, hogy az édesapát a hadifogságból történő hazatérését követően hadirokkanttá nyilvánították.¹² A hatóságtól a panaszos arról értesült, hogy a jogszabályt más hatóság eltérően értelmezi.
- AJB-502/2021. A panaszos egyösszegű térítés és volt hadigyámolt járadék iránti kérelmét a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatala elutasította, a Kormányhivatal az elsőfokú határozatokat helybenhagyta.¹³ A rendelkezésre álló iratok szerint a kérelmező édesapja katonai szolgálatot teljesített, majd hadifogságba esett. Hadirokkantságot igazoló korabeli orvosi, vagy egyéb dokumentumok hiányában a kérelmező volt hadigyámolti minősége nem állapítható meg. A Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Központi Irattára által kiadott igazolásban az áll, hogy az édesapa hadieredetű sérülésére, fogsága alatti egészségügyi állapotára vonatkozó információ nem áll rendelkezésre.¹⁴ A panaszos mellékelte a család ismerősének nyilatkozatát, aki tanúsította, hogy a hadifogság viszontagságai, nélkülözései az édesapa egész életére kiható fizikai és pszichés károsodást okoztak. Felvetette a megyék eltérő gyakorlatát is.
- AJB-503/2021. A beadvány szerint a panaszos Kárpátalján élő testvérei volt hadiárva ellátás iránti kérelmének a hatóság helyt adott, az övét elutasította.

⁹ SZ-12/122/08237-2/2018.

¹⁰ A panaszos 2017-ben és 2018-ban is terjesztett elő kérelmet.

¹¹ A határozatok száma: BO-08/H2/537-8/2018. és BO-08/H2/537-10/2018.

¹² A Hajdúhadházi Járási Hivatal 2017. december 20-án kelt HB-06/HAT/05098-7/2017. számú határozata.

¹³ Határozatok: HB-03/HAT/10806-6/2018., HB-03/HAT/10807-6/2018., HB/11-HAT/01957-4/2019., HB/11-HAT/01958-4/2019.

¹⁴ 12433/3.

II.

A Miniszterelnökséget vezető miniszter álláspontja

A Miniszterelnökséget vezető miniszter tájékoztatott¹⁵, hogy a Honvédelmi Minisztérium állásfoglalását kérte, amely az alábbiakban foglalható össze:

A hadirokkantság bizonyítására – beleértve a volt hadigyámoltak esetében benyújtott kérelmek vizsgálatát is – a hatályos jogszabályok alapján az alábbi bizonyítási módok lehetségesek. A Hdt. értelmező rendelkezésének 2. § g) pontja – hadirokkantak esetében – meghatározza a hadi eredetű fogyatkozás fogalmát: „a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvény szerinti egészségkárosodás, valamint a szolgálattal össze nem függő egészségkárosodásnak a szolgálat folytán bekövetkező súlyosbodása”.

Az egészségkárosodás megállapítására hivatalosan kizárólagosan orvosszakmai bizottság hivatott, ahogyan azt a Hdt. 3. § (3) bekezdése is rögzíti: „Az igényjogosultság alapjául szolgáló hadieredetű fogyatkozást és az általa okozott egészségkárosodás mértékének vizsgálatát és megállapítását a rehabilitációs szakértői szerv végzi.” A Hdt. tehát a fenti körben kifejezetten meghatározza a figyelembe vehető bizonyítási eszközök körét, míg a 26. § (4) bekezdésében utaló jelleggel sorolja fel, hogy a hadigondozási jogosultság hadi eredetét egykorú szolgálati, katonai, kórházi iratokkal és hatósági igazolásokkal, ezek hiányában más hitelt érdemlő módon kell igazolni. A fentiek alapján a katonai szolgálat következtében szerzett sérülés és betegség – amely kiváltotta a hadieredetű egészségkárosodást – tényének (fennállásának) megállapítása mindenképpen orvosszakmai kérdés, ezért annak az ilyen úton történő bizonyítása feltétlenül szükséges.

Az Ákr. 64. § (1) bekezdése szerinti ügyféli nyilatkozat mint bizonyítási eszköz a hadigondozási eljárásokban olyan esetekben fogadható el, amikor az ügyféli nyilatkozat nem orvosszakmai megállapítást helyettesít, hiszen azt csakis szakértői testület tudja hitelt érdemlően megállapítani. A Hdt. alapján tehát az Ákr. 64. § (1) bekezdése szerinti nyilatkozási elv alkalmazása a hatósági eljárás során kifejezetten az egészségkárosodás (fogyatkozás) hadi eredetének megállapítására korlátozott, tekintettel a Hdt. 3. § (3) bekezdésére, mely a sérülés (fogyatkozás) meglétének és mértékének vizsgálata és megállapítása során kifejezetten előírja a rehabilitációs szakértői szerv eljárását.

Az ügyfél saját ügyében tett laikus nyilatkozata orvosi szakkérdésben nem minősül hitelt érdemlőnek, a hivatalosan (orvosi úton) megállapított egészségkárosodás hadi eredetének ténye azonban ügyféli nyilatkozással pótolható, feltéve, hogy az arra vonatkozó okirati bizonyítékok beszerzése nem lehetséges.

A hadigondozási hatóságok egységes joggyakorlatának megteremtése érdekében a szakmai álláspontról a miniszter a fővárosi és megyei kormányhivatalokat vezető kormány megbízottakat tájékoztatta.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának feladat- és hatáskörét, valamint az ezek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. A 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint – egyebek mellett – közigazgatási szerv tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár, feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási

¹⁵ Kesz-1/931/3/2018.

jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

A vizsgálat hatásköri határai kapcsán lényeges kiemelni, hogy az Ajbt. 18. § (3) bekezdés e) pontja alapján az alapvető jogok biztosja nem vizsgálhatja a bíróság tevékenységét, az Ajbt. 18. § (7) bekezdése szerint pedig nem járhat el olyan ügyben, amelyben a határozat felülvizsgálata iránt bírósági eljárás indult, vagy amelyben jogerős bírósági határozat született.

A jogalkalmazási gyakorlat bemutatása érdekében ismertetek bírósági döntéseket, értelemszerűen ugyanakkor vizsgálatom során nem minősítettem, és nem is minősíthettem a bíróságok eljárását, tevékenységét, illetve döntéseit.

II. Az érintett alapvető jog tekintetében

Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság korábbi töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. Ahogyan pedig arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírósági gyakorlat relevánsnak tekinthető.

Az Alkotmánybíróság által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.

Egy demokratikus jogállamban szükség van a joganyag és a jogi eljárások stabilitására, a változásokra való felkészüléshez megfelelő idő biztosítására, az egyértelműsége, a követhetősége és érthetősége ahhoz, hogy a természetes és jogi személyek életviszonyaikat, működésüket, magatartásukat a jog által előírtakhoz tudják igazítani, az elvárt kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni. A jogbiztonság követelménye azonban nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, hanem az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Csakis formalizált eljárási szabályok megkövetelésével és betartásával működhetnek alkotmányosan a jogintézmények. Az alanyi jogok és kötelezettségek érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák tehát a jogbiztonság alkotmányos elvéből következnek.

Megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban a jogbiztonság szenved sérelmet. A jogállamiság elvéből fakadó jogbiztonság követelményének mind szabályozási szinten, mind a jogalkalmazó szervek mindennapi gyakorlatában érvényesülnie kell.

III. Az ügy érdemében

1. A vizsgált ügyekben – de a korábban érkezett hasonló tartalmú beadványokban is – a bizonyítás jelenti a legfőbb problémát. Nem kétséges, hogy ez az eltelt időre és a II. világháború utáni politikai környezetre tekintettel komoly nehézséget okoz, vagy sok esetben lehetetlen.

Az alábbiakban a jogszabályoknak a panaszok szempontjából releváns rendelkezéseit ismertetem.

a) *Hdt.* 1. § (1) E törvényben megállapított feltételek alapján hadigondozásra jogosult az a magyar állampolgár, aki a) katonai szolgálat, b) kötelező katonai előképzés, c) légitámadás, d) hadművelet, vagy e) visszamaradt robbanóanyag felrobbanása (együtt: szolgálat) során vagy következtében testi épségének vagy egészségének károsodása folytán hadieredetű fogyatkozást szenvedett (hadirokkant), továbbá akit hadigyámoltként, hadiözvegyként, hadiárvaként, hadigondozott családtagként, a 14/A. § szerinti volt hadiárvaként, a 15/A. § szerinti volt hadigyámoltként vagy volt hadigondozott családtagként kell gondozásba venni.

2. § E törvény alkalmazásában g) hadieredetű fogyatkozás (hadirokkantak esetében): a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló

törvény szerinti egészségkárosodás¹⁶, valamint a szolgálattal össze nem függő egészségkárosodásnak a szolgálat folytán bekövetkező súlyosbodása.

3. § (1) A hadirokkantat a hadieredetű fogyatkozás [2. § g) pont] által bekövetkezett egészségkárosodás mértéke szerint I., II., III., IV. és V. járadékosztályba kell sorolni. (3) Az igényjogosultság alapjául szolgáló hadieredetű fogyatkozás és az általa okozott egészségkárosodás mértékének vizsgálatát és megállapítását a rehabilitációs szakértői szerv végzi.

4. § A hadirokkant gyermeke hadigyámoltnak minősül a) a gyermek tizenhatodik életévének betöltéséig; b) ha oktatási intézmény nappali tagozatán tanul, a tanulmányok tartamára, de legfeljebb a huszonötödik életév betöltéséig; c) ha a gyermek az a) és b) pontban meghatározott időtartam alatt tartósan megrokkann, ennek az állapotnak a tartamára, a gyermek életkorára tekintet nélkül, feltéve, hogy munkaképességének csökkenése a 67%-ot, illetve egészségkárosodása az 50%-ot elérte.

7/A. § (1) Volt hadiárva, a) akit a szolgálat következtében meghalt szülője – katonai szolgálat esetén a Magyarország területéről katonai szolgálatra bevonult és a katonai szolgálat következtében meghalt szülője – halála miatt hadiárvaként hadigondozásba vettek, vagy b) aki a hadigondozásba vétel bármely okból történt elmaradása esetén okirattal bizonyítja, hogy szülője a szolgálat következtében halt meg, ha a 4. §-ban meghatározott feltételek már nem állnak fenn.

(2) Volt hadigyámolt, a) akit szülője hadirokkantsága miatt hadigyámoltként hadigondozásba vettek, vagy b) aki a hadigondozásba vétel bármely okból történt elmaradása esetén okirattal bizonyítja, hogy valamelyik szülője a gyermek 4. § a) vagy b) pontjában meghatározott életkorának betöltése előtt hadirokkanttá vált, ha a 4. §-ban meghatározott feltételek már nem állnak fenn.

10. § (1) Az a hadirokkant, hadiözvegy, volt hadiárva, volt hadigyámolt és volt hadigondozott családtag, akinek a korabeli hadigondozó hatóság által megállapított pénzellátását 1944. december 22-ét követően politikai okból megszüntették, vagy szüneteltették, illetve ilyen ellátás iránti kérelmét politikai okból elutasították, továbbá aki ez irányú kérelmét politikai okból elő sem terjesztette, az elmaradt pénzellátás kompenzálására egyösszegű térítésre jogosult. Meg kell állapítani az egyösszegű térítést annak a hadirokkantnak és hadiözvegynek, akinek hadigondozotti igényjogosultsága 1991. december 31-e előtt fennállt, de számára pénzellátást ezen időpontot követően állapítottak meg. A pénzellátás politikai okból történő megszüntetése, szüneteltetése, illetve elutasítása bizonyítására dokumentumok hiányában a kérelmező írásos nyilatkozata elfogadható.

(4) Ezen szakasz tekintetében volt hadiárva, akit szülője halála miatt, volt hadigyámolt, akit szülője hadirokkantsága miatt, volt hadigondozott családtag, akit unokája, gyermeke vagy testvére halála miatt hadiárvaként, hadigyámoltként, illetve hadigondozott családtagként hadigondozásba vettek, vagy aki okirattal bizonyítja, hogy ezen ellátások valamelyike iránti igénye fennállt.

14/A. § Azon volt hadiárva, akinek igénye 1949. január 1-je előtt bekövetkezett veszteségen alapul, de a) a pénzellátását a hadirokkantak és más hadigondozottak ellátásáról szóló 1933. évi VII. törvénycikk 6. § (1) bekezdés h) és i) pontja alapján megszüntették, b) a pénzellátását politikai okból megszüntették vagy szüneteltették, c) a pénzellátás iránti kérelmét politikai okból elutasították, vagy d) a pénzellátás iránti kérelmét politikai okból elő sem terjesztette, egyéb ellátásától függetlenül havi rendszeres járadékra jogosult, amelynek mértéke

¹⁶ A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény 1. § (2) E törvény alkalmazásában: 1. egészségi állapot: az egyén fizikai, mentális, szociális jóllétének betegség, illetve sérülés után kialakult vagy veleszületett rendellenesség következtében fennálló tartós vagy végleges kedvezőtlen változásait (egészségkárosodás) figyelembe véve meghatározott állapot.

– figyelemmel a 26/A. §-ban foglaltakra – az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 34,04%-ának megfelelő összeg.

15/A. § Azon volt hadigondozott családtag és volt hadigyámolt, akinek igénye 1949. január 1-je előtt bekövetkezett veszteségen alapul, de a) a pénzellátását a hadirokkantak és más hadigondozottak ellátásáról szóló 1933. évi VII. törvénycikk 6. § (1) bekezdés h) és i) pontja alapján megszüntették, b) a pénzellátását politikai okból megszüntették vagy szüneteltették, c) a pénzellátás iránti kérelmét politikai okból elutasították, vagy d) a pénzellátás iránti kérelmét politikai okból elő sem terjesztette, egyéb ellátásától függetlenül havi rendszeres járadékra jogosult, amelynek mértéke – figyelemmel a 26/A. §-ban foglaltakra – az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összege 34,04%-ának megfelelő összeg.

26. § (4) A jogosultság hadi eredetét egykorú szolgálati, katonai, kórházi iratokkal és hatósági igazolásokkal, ezek hiányában más hitelt érdemlő módon kell igazolni.

b) *Vhr.* 1. § (1) A hadigondozási igényjogosultság megállapítása iránti eljárás kérelemre indul.

Ennek során a kérelmezőnek kell bizonyítani a fogyatkozás, illetve a halál hadi eredetét.

c) *Ákr.* 64. § (1) Ha jogszabály nem zárja ki, az ügyfél a nyilatkozatával pótolhatja a hiányzó bizonyítékot, ha annak beszerzése nem lehetséges.

2. A fenti rendelkezések közül ki kell emelni a Hdt. 3. § (3) bekezdését, amely szerint a hadieredetű fogyatkozás és az általa okozott egészségkárosodás mértékének vizsgálatát és megállapítását a rehabilitációs szakértői szerv végzi. A 26. § (4) bekezdés a jogosultság hadi eredetének igazolásáról rendelkezik, megemlítve az egykorú szolgálati, katonai, kórházi iratokat és hatósági igazolásokat. A törvény lehetőséget ad arra is, hogy a kérelmező ezek hiányában a jogosultság hadi eredetét más hitelt érdemlő módon igazolja. A *Vhr.* 1. § (1) bekezdése alapján a kérelemre indul eljárás során a kérelmezőnek kell bizonyítani a fogyatkozás, illetve a halál hadi eredetét.

Az *Ákr.* 64. §-ához fűzött indokolás szerint a törvény megnöveli az ügyfél nyilatkozatának szerepét, súlyát, ami nagyobb lehetőséget, egyúttal felelősséget is ró az ügyfelekre, mert egyes esetekben a nyilatkozat – az azzal ellentétes bizonyítékok hiányában – elsődleges bizonyítási eszközzé válhat. A törvény általános jelleggel lehetővé teszi, hogy a bizonyítékot az ügyfél nyilatkozatával pótolhassa, amennyiben annak beszerzése nem lehetséges.

A Honvédelmi Minisztérium állásfoglalásának lényege, hogy *az Ákr. 64. § (1) bekezdése szerinti ügyféli nyilatkozat mint bizonyítási eszköz a hadigondozási eljárásokban olyan esetekben fogadható el, amikor az nem orvosszakmai megállapítást helyettesít, hiszen azt csakis szakértői testület tudja hitelt érdemlően megállapítani. A nyilatkozati elv alkalmazása kifejezetten az egészségkárosodás (fogyatkozás) hadi eredetének megállapítására korlátozott.*

3. Eljárásom során áttekintettem a Csongrád Megyei Kormányhivatal 2019. március 7-én megjelent Hivatali Tájékoztatójában közzétett „Volt hadiárvák, volt hadigyámoltak, volt hadigondozotti családtagok hadigondozásra jogosultsága megállapításával összefüggő jogalkalmazási problémák” című tájékoztatót. Eszerint a 2018. január 1. napján hatályba lépett *Ákr.* alapján lefolytatott eljárásokban hozott döntéseket a bíróság sorra megváltoztatta, mivel úgy ítélte meg, hogy *az Ákr. 64. § (1) bekezdése alapján az ügyfél nyilatkozata mind a fogyatkozás fennállására, mind a fogyatkozás hadi eredetére vonatkozóan – mivel a nyilatkozat lehetőségét sem a Hdt. sem a Vhr. nem zárja ki – elfogadható, így ennek alapján a hadigondozotti jogosultság megállapítható.* A Csongrád Megyei Kormányhivatal álláspontja szerint a bíróság ezen ítéletei jogszabálysértők, így az ítéletekkel szemben felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Kúriához, rámutatva többek között arra, hogy *az egységes jogértelmezés és az egységes jogalkalmazás érdekében szükséges a Kúria döntése, mivel más*

*megyei kormányhivataloktól kapott információik szerint a Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságok gyakorlata sem egységes ebben a kérdésben.*¹⁷

A Kormányhivatal rendelkezésünkre bocsátotta a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.27.739/2018/6. számú, 2018. december 15-én hozott ítéletét. Ennek indokolása szerint „A bíróságnak a jelen perben abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy felperes volt hadigyámolt járadékra és egyösszegű térítésre jogosult-e a hadifogság igazolása, továbbá a felperesnek az édesapja egészségkárosodására vonatkozó nyilatkozata alapján. A bíróság megállapította, hogy a jogosultság hadi eredetét a katonai igazolvány alátámasztja. A katonai igazolvány kétséget kizáróan azt is bizonyítja, hogy a felperes igénye 1949. január 1-je előtt bekövetkezett veszteségen alapul. A Hdt. az Ákr. 64. § (1) bekezdésének alkalmazását nem zárja ki. Az Ákr. 64. § (1) bekezdése szerint az ügyfél nyilatkozata is bizonyítási eszköz, így alkalmasnak kell lennie az adott tény bizonyítására. Jelen ügyben a felperes nyilatkozata – amelyet tanúvallomásokkal is alátámasztott – az édesapja hadifogságban szerzett, illetve annak következtében kialakult egészségkárosodására vonatkozó okirati bizonyíték beszerezhetetlensége miatt annak pótlására irányult. A második világháborúban elszenvedett veszteségek miatt a Hdt. hatálybalépését megelőző politikai viszonyok között nem volt reális lehetőség a hadigondozásba vételre, sőt a korábban hadigondozásba vett személyeket is megfosztották az ellátásuktól. Ebből következően a Hdt. 7/A. § (2) bekezdés b) pontjának, 10. § (1) bekezdésének és 15/A. §-ának a józan ésszel és a közjőval összhangban álló értelmezése alapján a felperes nyilatkozata alkalmas az édesapja hadirokkanttá válásának, hadi eredetű fogyatkozásának bizonyítására, pótolja az okirati bizonyítékot. (...) A bíróság a fentiek alapján a felperes nyilatkozatát a vonatkozásban is elfogadta bizonyítékként, hogy édesapja politikai okból nem terjesztette elő a pénzellátási igényét. A bíróság egyetért a felperes álláspontjával, amely szerint az azonos hatáskörű, de máshol illetékes hatóságoknak egységesen kell értékelniük ugyanazon bizonyítékokat a hadigondozási igényjogosultság megítélése kapcsán a testvérek vonatkozásában.”

A Szekszárdi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 4.K.27.106/2016/3. számú ítélete szerint „A két tanú nyilatkozatát a bíróság – egyezően a Baranya megyei társhatósággal és ellentétben az alperessel¹⁸ – akként értékelte, hogy az megfelelt a Hdt. 26. § (4) bekezdésének. Az egyértelmű ugyan, hogy a két tanú személyéről nem derül ki, hogy a betegség tényének megállapításához szükséges egészségügyi ismeretekkel rendelkeztek, ilyen követelményt azonban egy nyilatkozat kapcsán nem lehet támasztani. Egy okirat nem azért minősül hitelt érdemlő igazolásnak, mert a nyilatkozó személyek adott szakmát, hivatást illetően kompetenciával rendelkeznek. A két nyilatkozó személy a felperes édesapjának szomszédja volt, őt nyilván ismerték, és meg tudták állapítani a betegség tényét, illetve azt – ahogy a nyilatkozat tartalmazza –, hogy ilyen állapotban, azaz betegen jött vissza a Szovjetunióból. Rögzítette az alperes, hogy a betegség hadi eredetére nem történt utalás a nyilatkozatban, ez azonban fenntartásokkal kezelendő, mivel ha hadifogságban volt, és onnan betegen tért haza, akkor következhetni lehet az állapotrosszabbodás hadi eredetére.”

4. Több beadványban is szembesültem azzal a helyzettel, hogy testvérek kérelmei alapján ellentétes döntések születtek. A panaszosok igazságtalannak tartják, hogy azonos helyzetben lévő testvérek tekintetében a hadigondozási ügyekben eljáró hatóságok különböző döntéseket hoznak.

Ezzel kapcsolatban az AJB-213/2021. számú ügyben megkeresett Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Kecskeméti Járási Hivatalának vezetője úgy nyilatkozott, hogy más hatóságnak a kérelmező testvére ügyében hozott, a kérelemnek helyt adó döntése nem jelent jogi kötőerőt. Egy – álláspontja szerint téves jogértelmezésen alapuló – más hatóság által hozott

¹⁷ Csongrád Megyei Kormányhivatal Hivatali Tájékoztató IX. évfolyam 2019. évi I. szám 11-16. oldal

¹⁸ A nyilatkozatot a két tanú a felperes testvére kérésére tette meg, e nyilatkozat alapján állapította meg a testvér részére a járadékot a Baranya Megyei Kormányhivatal Pécsváradi Járási Hivatala.

egyedi hatósági jogalkalmazói aktus az ügy elbírálására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket nem írhatja felül, nem módosíthatja azokat. A tényállás tisztázása mindegyik hatóság önálló eljárásjogi kötelezettsége, illetve a feltárt tényállás alapján a jogi normákkal történő összevetés révén az önálló döntés mindig az adott ügyben hatáskörrel rendelkező illetékes hatóság joga és kötelezettsége. Más hatóság hasonló ügyében hozott egyedi döntése a tényállási elemek részét képezheti ugyan, azonban jogi kötőerőt nem jelent az eljáró hatóság számára.

Az AJB-494/2021. számú ügyben két testvér kérelmére ugyanaz a hatóság hozott néhány hónapos különbséggel ellentétes tartalmú döntést.¹⁹

A Szekszárdi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság már hivatkozott 4.K.27.106/2016/3. számú ítéletében kimondta azt is, hogy „A kereset elutasítása ennek tükrében teljes jogbizonytalanságot eredményezne, az ugyanis azt jelentené, hogy ugyanazon okiratok alapján az egyik hatóság elfogadja, a másik pedig nem a két testvér hadigyámolti járadékra való jogosultságát.” Az ítéletet a Kúria a Kfv.III.37.029/2017/4. számú ítéletével hatályában fenntartotta.²⁰

Ezzel szemben a Kúria a Kfv.VI.37.788/2018/7. számú, 2019. április 30-án hozott ítélete szerint „...az időközben egységesülő bírói gyakorlatra tekintettel a Kfv.III.37.029/2017/4. számú ítéletben foglalt jogi álláspont meghaladottá vált. A Kúria nem tartja fenn azt a jogi okfejtést, hogy amennyiben a volt hadigyámolti igényjogosultság és járadék megállapítása iránti eljáráshoz kapcsolódóan az egyik ügyében egy másik hatóság a kérelemnek helyt adott, akkor ezen döntésre tekintettel a többi testvér igény- és járadékra jogosultságát is meg kell állapítani. Ezzel szemben a közigazgatási eljárások olyan egyedi eljárások, amelyekben a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóság jogosult és egyben köteles önálló, ténybelileg és jogilag megalapozott döntést hozni. A felülvizsgálati bíróság osztja az alperes azon érvelését, hogy más hatóság hasonló ügyben hozott egyedi döntése a tényállási elemek részét képezheti, azonban jogi kötőerőt az ügyben nem jelent. Önmagában tehát az a tény, hogy a miskolci székhelyű elsőfokú hatóság a felperes testvére kérelmének helyt adott, nem jelentheti azt, hogy a felperes kérelmét is pozitívan kell elbírálni. (...) Az édesapa vizsgálatának hiányában a hadirokkanti státusza alappal utólagosan nem állapítható meg, ebből következően a felperes sem lehet volt hadigyámolt.” A döntés elvi tartalma, hogy „A volt hadigyámolti igény- és járadék jogosultság megállapítása iránti kérelem elbírálása során a hatóság nem alapíthatja döntését egy másik hatóságnak a kérelmező testvére ügyében hozott határozatára. Az eljárás során a kérelmezőnek a Hdt. vonatkozó rendelkezéseit betartva kell bizonyítania azt, hogy szülője hadirokkant volt.”

A jogbiztonság követelményéből fakad, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára. A jogbiztonság követelményét sérti, ha a hatóságok teljesen azonos tényállás és bizonyítékok mellett ellentétes tartalmú döntéseket hoznak, ami azt is felveti, hogy a hatályos szabályozás kellően egyértelmű-e az érintettek számára, szükséges-e kiegészíteni, illetve pontosítani a kiszámítható és stabil működés védelmében, valamint az esetleges nyitva maradt jogértelmezési kérdések, problémák feloldása érdekében.

5. A Csongrád Megyei Kormányhivatal 2019. január 10-én felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.27.739/2018/6. számú jogerős ítélete ellen. Ebben kifejtette, hogy „az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 118. § (1) bekezdése szerinti

¹⁹ 2019. január 22-én és augusztus 7-én. Fontos hangsúlyozni, hogy a miniszterelnökséget vezető miniszter az egységes joggyakorlat megteremtése érdekében a fentebb ismertetett szakmai álláspontokról 2019 elején tájékoztatta a kormányhivatalokat vezető kormány megbízottakat. Ehhez kapcsolódóan lásd még a Kúria 2019. április 30-án hozott Kfv.VI.37.788/2018/7. számú ítéletét.

²⁰ Kelt: 2017. szeptember 18.

speciális feltételek fennállása miatt indokolt: az a) pont szerint tekintettel arra, hogy a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvény végrehajtásáról szóló 113/1994. (VIII.31.) Korm. rendelet 14. § szerinti első- és másodfokú hadigondozási hatóságok között eltérő joggyakorlat alakult ki, ezért a joggyakorlat egységének, továbbfejlesztésének biztosítása szükséges. A Kp. 118. § (1) bekezdés b) pont szerint a felvetett jogkérdés súlya, társadalmi jelentősége abban áll, hogy a jogszabálysértés két különböző törvény egyes jogszabályhelyeinek ellentmondó értelmezéséből, alkalmazásából adódik: a Hdt. 3. § (3) bekezdése által pontosan meghatározott szakértői szerv vizsgálata, megállapítása, valamint a Hdt. 7/A. § (2) bekezdés b) pontban előírt okirati bizonyítás szembenállása az Ákr. 64. § (1) bekezdés szerinti ügyféli nyilatkozattal; figyelembe véve a Magyarország Alaptörvénye 28. cikkében megfogalmazott „józan észnek és közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos” jogszabály értelmezési célokat. Az Ákr. szerinti nyilatkozati elv elfogadásának térhódításával a hadigondozási hatóságok érdemi munkája válna szükségtelenné, tekintettel arra, hogy semmilyen tény, adat nem képezné vizsgálat, elbírálás tárgyát; ezáltal az ügyfelek és az ügyek számának várható rohamos emelkedésével megállapításra kerülő hadigondozotti ellátások nagy összege is megkérdőjelezné a jogszabály „gazdaságos célú” értelmezésének megvalósulását. A Kp. 118. § (1) bekezdés d) pontja alapján az is alátámasztja a felülvizsgálati kérelem befogadását és a kérelem elbírálásának szükségességét, hogy a kérdéssel kapcsolatosan a Kúriának még nem alakult ki, illetve nem elérhető az ítélezési gyakorlatára vonatkozó közzétett rendelkezés.”

A felülvizsgálati kérelem tárgyában a Kúria a Kfv.VI.37.130/2019/5. számú, 2020. január 29-én hozott ítéletével döntött, a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 16.K.27.739/2018/6. számú ítéletét hatályon kívül helyezte és a keresetet elutasította. A Kúria ítélete szerint a „Az Ákr. 64. § (1) bekezdése kimondja, hogy ha jogszabály nem zárja ki, az ügyfél a nyilatkozatával pótolhatja a hiányzó bizonyítékot, ha annak beszerzése nem lehetséges. A kiemelt jogszabályi rendelkezések alapján látható, hogy hadigyámoltként hadigondozási ellátás akkor állapítható meg, ha a szülő hadirokkant volt. Hadirokkantnak az a személy minősül, akit hadi eredetű egészségkárosodás ért. Az egészségkárosodás tényét és annak mértékét rehabilitációs szakértői szervnek kell megállapítania. A fentiek szerint a felperesi kérelem teljesítésének elengedhetetlen feltétele az édesapa hadi eredetű egészségkárosodásának igazolása. Ennek bizonyítása az alábbiak szerint történhet.

A közigazgatási hatósági eljárás a szabad bizonyítás elvén áll, azaz főszabály szerint minden olyan bizonyíték felhasználható, amely alkalmas a bizonyítandó tény alátámasztására. A szabad bizonyítás egyes ügyekben korlátozható; törvény vagy kormányrendelet kötelezővé teheti valamely bizonyítási eszköz alkalmazását (kötött bizonyítás). A Hdt. 26. § (4) bekezdése példálózó jelleggel sorolja fel a hadi eredet igazolásának lehetséges bizonyítékait azzal, hogy más hitelt érdemlő bizonyíték is elfogadható. Ez utóbbira példa lehet a tanúvallomás vagy az ügyfél nyilatkozata. Ezzel szemben a Hdt. 3. § (3) bekezdése konkrétan meghatározza, hogy mind az egészségkárosodás tényét, mind annak mértékét rehabilitációs szakértői szervnek kell megállapítania. E tekintetben tehát a törvény – a szabad bizonyítás elvét áttörve – kötött bizonyítást ír elő. Az Ákr. 64. § (1) bekezdése – a szabad vagy kötött bizonyításra tekintet nélkül – lehetővé teszi a hiányzó bizonyíték ügyféli nyilatkozattal való pótlását. Ennek feltétele egyrészt az, hogy a bizonyítás e módját jogszabály ne zárja ki, másrészt az, hogy a hiányzó bizonyíték beszerzésére ne legyen lehetőség.

E feltételek fennállása mellett is az ügyfél nyilatkozata csak akkor bír bizonyító erővel, ha az az adott tény bizonyítására alkalmas. Az egészségkárosodás ténye és annak mértéke szakkérdés, amelyről speciális szakmai ismeretek birtokában lehet ténymegállapítást tenni. Szakmai kompetenciába tartozó kérdésben nem alkalmas bizonyításra a szakértelemmel nem rendelkező ügyfél nyilatkozata, ezért e tekintetben bizonyítékpótló nyilatkozatnak nincs helye. Az Ákr. 64. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a hiányzó bizonyíték pótolható

nyilatkozattal. Ebből az következik, hogy valamely bizonyíték pótlására akkor van lehetőség, ha egyáltalán létezik, vagy létezett olyan bizonyíték, amelynek előtárására a közigazgatási eljárásban nincs lehetőség. Egy eleve nem létező bizonyíték pótlása fogalmilag kizárt. A fentiek szerint – az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően – lényeges különbség van a hadi eredet Hdt. 26. § (4) bekezdése szerinti szabad bizonyítás és a Hdt. 3. § (3) bekezdésében meghatározott kötött bizonyítás között. Amíg a hadi eredet ténye ügyféli nyilatkozattal, mint más hitelt érdemlő móddal igazolható, addig az egészségkárosodás ténye és mértéke kizárólag rehabilitációs szakértői szerv véleményével bizonyítható. Ez utóbbi körben a bizonyíték ügyféli nyilatkozattal való pótlása akkor jöhet szóba, ha az egészségkárosodás ténye és mértéke tekintetében volt ilyen szakértői vélemény, ám annak a jelen eljárásban való beszerzése nem lehetséges. Rehabilitációs szakértői szerv vizsgálatának és megállapításának hiányában a bizonyíték ügyfél általi pótlása fel sem merülhet.

Az elsőfokú bíróság a Hdt. 3. § (3) bekezdésében foglaltakba ütközően jutott arra a következtetésre, hogy a felperes nyilatkozata alkalmas az édesapja hadirokkanttá válásának bizonyítására, az pótolja az okirati bizonyítékot. Nem arról van szó ugyanis, hogy az eset összes körülményére tekintettel az egykori iratok beszerzése és csatolása nem lehetséges, hanem arról, hogy ilyen, azaz rehabilitációs szakértői szerv megállapítását tartalmazó irat eleve nem is létezett, ilyenre a felperes nem hivatkozott. Mivel így a felperes édesapjának hadi eredetű rokkantsága nem nyert bizonyítást, ezért a felperes hadigyámoltnak sem minősülhet, ezért ő hadigondozotti ellátásra nem jogosult. Az elsőfokú bíróság ítélete azért sem lehet helytálló, mert a Hdt. nem csak úgy általában rendelkezik a hadirokkantokról, hanem őket a hadi eredetű fogyatkozás által bekövetkezett egészségkárosodásuk mértéke szerint öt járadékosztályba kell sorolni azzal, hogy a 20%-os mérték alatt maradó egészségkárosodás esetén nincs lehetőség a hadirokkanti minőség, illetve járadék megállapítására. E körben az elsőfokú ítélet semmiféle megállapítást nem tartalmaz, nem is tartalmazhat, hiszen a felperes ügyféli nyilatkozata a járadékba sorolás szakkérdésről konkrét tényállítást nem tudott tenni. Ez a körülmény is azt támasztja alá, hogy a Hdt. 3. § (3) bekezdése szerinti bizonyítást ügyféli nyilatkozattal nem lehet pótolni.”

Ezt követően az ítélet rögzíti, hogy a Kúria a Kfv.VI.37.788/2018/7. számú ítéletben kifejtett jogértelmezést tekinti továbbra is irányadónak, majd a döntés elvi tartalmát a következőképpen határozza meg:

„A hadirokkant egészségkárosodásának tényét és mértékét rehabilitációs szakértői szerv állapíthatja meg, e bizonyíték ügyféli nyilatkozattal nem pótolható. Eleve nem létező okirati bizonyíték ügyféli nyilatkozattal való pótlása fogalmilag kizárt.”

A Kúria időközben számos döntésében megerősítette a Kfv.VI.37.788/2018/7. számú ítéletben kifejtett jogértelmezést.²¹

6. A vizsgálatom során mindvégig tekintettel voltam arra, hogy az Ajbt. 18. § (3) bekezdés e) pontja alapján az alapvető jogok biztosa nem vizsgálhatja a bíróság tevékenységét, az Ajbt. 18. § (7) bekezdése szerint pedig nem járhat el olyan ügyben, amelyben a határozat felülvizsgálata iránt bírósági eljárás indult, vagy amelyben jogerős bírósági határozat született.

A vizsgálatom során nem minősíthettem, és nem is minősítettem a bíróságok eljárását, tevékenységét, illetve döntéseit.

7. A kárpótláshoz hasonlóan a hadigondozás is érzékeny jogterület, hiszen a múltban elszenvedett sérelmek következményeinek enyhítésére szolgál. A családi tragédiák, az érintettek további életét alapjaiban meghatározó események felidézése még évtizedekkel később is komoly érzelmi terhet jelenthet, ráadásul a kérelmezők sok esetben a szükséges bizonyítékok felkutatásának nehézségeivel, eredménytelenségével szembesülnek.

²¹ Például: Kfv.VI.37.791/2018/8., Kfv.VI.37.793/2018/8., Kfv.IV.37.794/2018/7., Kfv.II.37.554/2019/7.

A vizsgált ügyekben – de a korábban érkezett hasonló tartalmú beadványokban is – a bizonyítás jelenti a legfőbb problémát. Nem kétséges, hogy ez az eltelt időre és a II. világháború utáni politikai környezetre tekintettel komoly nehézséget okoz.

A jogalkotó azonban az ezen veszteséget elszenvedőkről való gondoskodást – a Hdt. preambulumból is kiolvashatóan – a nemzetgazdaság korlátozott teherbíró képességére is figyelemmel – konkrét alaptörvényi kötelezettség hiányában széles körű mérlegelési jogkörrel élve – akként szabályozta, hogy azt a fent ismertetettek szerint feltételekhez, és e feltételek fennállásának igazolásához köthette.

A törvényi feltételek igazolását illetően jogalkalmazási problémák léptek fel, egymásnak ellentmondó döntések születtek, ezért felmerült a jogállamiságból fakadó jogbiztonság sérelmének gyanúja.

A jogalkalmazási problémákról történő tudomásszerzést követően a Miniszterelnökséget vezető miniszter tájékoztatta a fővárosi és megyei kormányhivatalokat vezető kormány megbízottakat a szakmai álláspontról, ezzel az egységes joggyakorlat megteremtése érdekében intézkedést tett. A Kúria felülvizsgálati eljárások során hozott ítéletei a szakmai állásponthoz foglalt jogértelmezést következetesen megerősítették.

A vizsgálat eredménye

A hivatalomhoz 2020-ban és 2021-ben beérkezett panaszok arra engednek következtetni, hogy a kormányhivatalok jogalkalmazási gyakorlata a Hdt. helyes értelmezésének megfelelően alakul, ezért a jogállamiságból fakadó jogbiztonság sérelme miatt visszasság megállapítását nem tartom indokoltnak, intézkedést nem teszek.

Figyelemmel arra, hogy a jelentés által érintett egyedi panaszügyekben a hatóságok Hdt. helyes értelmezésének megfelelően, jogszerűen jártak el, ezek tekintetében sem állapítok meg visszasságot.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos